

## ԿՐՕՆԱԿԱՆ

## ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՆԱԽԱՍԱՐԿԱԿ

Սակփանս, այք լի շնորհօք եւ զօրութեամբ,  
առնէր արուեստս եւ ճշման մեծամեծս ի ժողո-  
վրդեան:

Գործք, Զ 8

Նախասարկաւագ եւ առաջին մարտիրոս, որ ի  
Քրիստոսէ պսակեցար, եւ յերկմանմ առաջա-  
տին պայծառացեալ բերկրեցար:

Դարակամ

Միք հոյրապետներու գեղեցիկ մէկ կար-  
գադրութեամբ, Փրկչի Մենդեան Տօնը կը  
կանխեն Առաջ Զորս Տօները, որոնք Հայաս-  
տանեայց Եկեղեցւոյ պաշտամունքի տօնա-  
կան բաժնի ամենէն գեղեցիկ, տպաւորիչ եւ  
խօսուն տեսարանները կը ներկայացնեն մե-  
զի:

Առաջ Տօներէն երկրորդը նուիրուած է  
Երուսաղէմի Եկեղեցւոյն առաջին մարտի-  
րոսին՝ Ս. Ստեփանոսին, սրբազան շարա-  
կանադրին՝ Նախատակ Բարիին:

Քրիստոսի մահէն ետք, Եկեղեցիին կազ-  
մակերպումով հաւատացեալներու թիւը ըս-  
կըսաւ օրէ օր աւելնալ եւ առաքեալները ան-  
կարող դարձան անոնց բոլոր կարիքներուն  
հասնիլ, որովհետեւ հազիւ կարող կ'ըլլային  
պարապիլ աղօթքով ու քարոզչութեամբ:  
Ուստի զգալով օգնականներու անհրաժեշ-  
տութիւնը եւ ժողովուրդի բուռն փափաքին  
ընդառաջելով, միաձայնութեամբ ընտրեցին  
եօթը առաքելնի անձեր՝ որոնք ձեռնադրուե-  
լով սարկաւագ կոչուեցան: Ասոնց զլիսաւոր  
պաշտօնը եղաւ աղքատներուն նպաստ բաշ-  
խել, որբերն ու որբեւայրիները հոգալ եւ  
Ս. Սեղանին սպասաւորել: Ասկէ դատ, աւե-  
քի ընդունակները կը պարապէին քարոզչա-  
կան եւ աւետարանչական գործով ալ:

Սարկաւագներէն ամենէն աշխուհուն հան-  
դիսացաւ Ստեփանոսը՝ իբր անմեհեք, իւր-

գալս, քաջ կեցուածքով: Ստեփանոս եղաւ  
անոնցմէ, որ իրեն տրուած պարտականու-  
թիւնը կատարելով հանդերձ կը պարապէր  
քարոզչական աշխատանքով: Անվախօրէն  
բոլորին առջեւ կը քարոզէր ու կը փառաբա-  
նէր Ուաշեալ Քրիստոսն ու Անոր ուղիղ եւ  
ճշմարիտ վարդապետութիւնը: Կրօնական  
հարցերու շուրջ վիճաբանութեան ընթաց-  
քին, ունկնդիրներէն եւ ոչ մէկը կրնար ա-  
նոր ազատ եւ ուղղափառ արտայայտութիւն-  
ներուն հակադարձել: Այս իսկ պատճառով,  
ան ամբաստանուեցաւ ժողովականներուն  
առջեւ. սակայն հոն իսկ չզաղբեցաւ ճշմար-  
տութիւնը խօսելէ եւ անոնց ատելութեան  
արժանանալով՝ քարկոծմամբ մահուան ար-  
ժանացաւ եւ ստացաւ երկնային անթառամ  
Պրակր:

Հաւատացեալներ Եկեղեցւոյ սկզբնական  
չրջանին դիւրար սուրբ կը կոչէին, որ, այն  
օրերուն արդաք եւ Աստուածախառն կը նը-  
շանակէր. սակայն ժամանակի ընթացքին  
սկիսն ալուպէս կոչուիլ միայն անոնք՝ ո-  
րոնք իրենց առաքելնի կեանքով, Հաւատքի  
ու եկեղեցւոյ իրենց գործունէութեամբ նը-  
շանաւոր հանդիսացած էին, եւ մարտիրո-  
սական մահով պսակուած ու երկնային ե-  
րանութեան արժանացած:

Մարտիրոսութիւնը սրբութեան ամենէն  
ապահով փառսն է. գահափարի մը, իտէպի

(Ե. Գլ. Ե)

մը կամ սկզբունքի մը պաշտպանութեան համար մարդուս գերազույն զոհողութիւնը իր անձը նուիրելը կրնայ ըլլալ, որովհետեւ զոհողութիւն մը որ յօտար կամքով ու խոր համոզումով եղած է, վեր է ամէն բանէ ու սրբութեան աստիճանին կը հասնի:

Ստեփանոս իր ծառայութեան առաջին աստիճանին վրայ իսկ ցոյց տուաւ իր հաւատքին պոռութիւնը, մեռնելով Աւետարանի ու Մեծ Աւետարանչին՝ Քրիստոսի փառքին համար: Ասով ան հանդիսացաւ Երուսաղէմի Եկեղեցիին ու մանաւանդ Քրիստոնեայ Եկեղեցիին առաջին մարտիրոսն ու ճշմարիտ վկան: Անտեսեց արատաւոր ձեռքերէ հասած քարերը, որոնք կ'ուզէին խեղդել ճշմարտութեան խօսքը: Ան դարձաւ նորակազմ Եկեղեցիին բարոյական կորիզն ու յիշարանը եւ իր վկայութեան եւ մարտիրոսութեան հանգէսը մղել ուժը եղաւ քրիստոնէութեան:

\* \* \*

Ստեփանոս ժողովականներու առջեւ բերուեցաւ՝ երկու յանցանքներու ամբաստանութեամբ. նախ՝ իրեւ թէ ան ըսած ըլլաւ որ Տաճարը պիտի բախէր, պառճառարանելով թէ Բարձրեայը ձեռակերտ տաճարներու մէջ չէր բնակեր, եւ ապա՝ թէ պիտի փոխէր Մովսէսով Հրեաներուն աւանդուած օրէնքները: Այս երկրորդը Հըրեաններու կողմէ Աստուծոյ դէմ հայհոյութիւն կը նկատուէր: Ստեփանոս, հակառակ իր անմեղութեան, չուզեց ինքզինք պաշտպանել՝ դիտնելով որ իր ժամը հասած էր եւ ինք պատրաստ էր Փրկչի փառքին համար ստանալ նախավկայութեան պատկը: Փոխան պաշտպանութեան, ան խօսեցաւ Յայնայ Քրիստոսի մասին, Անոր՝ զոր Հրեաները տակաւին քիչ առաջ խաչած էին: Ստեփանոսի ճառը, արտասանուած ժողովականներուն առջեւ, ինքնին աստուածաբանական առաջին ճառը կը նկատուէր Քրիստոնեայ Եկեղեցիին: Հոն իր գլխաւոր նիւթերն են հաւատք եւ ոգի, խաղաղութիւն եւ քաջու-

թիւն, որոնցմով առաջնորդուած ան քարոզեց անվահներութեամբ: Լեցուած Ս. Հոգիին շնորհներով, ան հաւատքի աչքով կը նայէր, անտեսանելիին ետեւ տեսանելին, ու անցաւորին ետեւ իրականը տեսնելով:

Ստեփանոսի խօսքն ու քարոզութիւնը այնքան խոր ու տպաւորիչ էին, որ Պողոսի նման գործիչ մը, թէեւ կամակից անոր ըստանման, զղջալով դարձի եկաւ, շարունակելու Ստեփանոսի քաջած ուղին աւելի մեծ շափով ու յաջողութեամբ: Սողոս, որ Ստեփանոսը քարկոծողներու հաղուստներուն պահպանութիւնը կ'ընէր, միակ անձը եղաւ որ ազդուեցաւ Նահատակին կեցուածքէն ու ներշնչուեցաւ անոր խօսքերէն: Անժխտելի է սերտ աղբիւրը այս երկուքին միջեւ: Անվարան կրնանք ըսել որ թէ Ստեփանոս մը շնահատակուէր՝ Պողոս մը պիտի չվերածուէր. Պողոսի կեանքը կարելի է քացատրել միայն ու միայն Ստեփանոսի մահով եւ աբրիւնով, այն արեւնով՝ որուն շնորհիւ առաջին անգամ ոռոգուեցաւ Քրիստոսի Եկեղեցիին դաշտը:

Ստեփանոսի շարժարաններուն մէջէն ծնաւ Քրիստոս եւ եկաւ քաղմեցաւ Պողոսի սրտին խորը, հոն կերտելու Աւետարանի ապագայ մեծ գործիչին ու տարածիչին նշկարագրերը:

Ի՞նչ գեղեցիկ շարայարութեամբ մը, մեր Եկեղեցւոյ հայրապետները Ս. Ստեփանոսի տօնէն հաջ դբած են Պետրոս եւ Պողոս առաքեաններու տօնը: Ստեփանոս՝ քրիստոնէութեան առաջին Նահատակը եւ Պողոս՝ առաջինով դարձի եկողն ու շարունակողը կիսատ մնացած սրբազան ու նուիրական առաքելութեան: Ծճմարիւ ալ այն խօսքը որ կ'ըսէ թէ Պողոսի հոգին հրաշալի մէկ ծնունդ է Ստեփանոսի հոգեվարքին: Քարկոծահար այդ մահով էր որ քրիստոնէութեան աւետարանումը նոր թափ եւ եռանդ ստացաւ, անճնշելով հաւատացեալներու թիւը. այս խորհուրդով պէտք է ըմբռնել Տերառողիանոս մեծ հայրապետի հաստատումը՝ «Արեւն նահատակաց» սերմն քրիստոնէից»:

ԱՂԱՆ ԱՐԴ. ՊԱԼՈԶԵԱՆ